

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра музичних інструментів



Затверджено
Проректор з навчальної роботи
проф. Фаврилюк С. В.

20 13 р.

Методика музичного виховання

Робоча програма
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.020204 «Музичне мистецтво»
(на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)

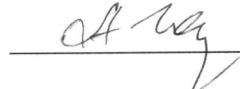
Робоча програма навчальної дисципліни «Методика музичного виховання» для студентів за напрямом підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» (на базі ОКР «Молодший спеціаліст»).
«29» серпня 2013 р. - 15 с.

Розробник: кандидат педагогічних наук, професор кафедри музичних інструментів Гордійчук А.М.

Рецензент: кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичних інструментів Шиманський П.Й.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **Музичних інструментів**

протокол № 2 від 10. 09 2013р.

Завідувач кафедри:  (Гордійчук А.М.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією Інституту мистецтв

протокол № 1 від 11. 09 2013 р.

Голова науково-методичної комісії Інституту мистецтв  (Шиманський П.Й.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету
протокол № 1 від 18. 09 2013р

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

| Найменування показників | Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень | Характеристика навчальної дисципліни |
|---|--|--------------------------------------|
| | | денна форма навчання |
| Кількість кредитів <u>2</u> | 0202 «Мистецтво» | за вибором |
| Модулів <u>3</u> | 6.020204 «Музичне мистецтво» | Рік підготовки <u>1</u> |
| Змістових модулів <u>2</u> | | Семестр <u>1</u> |
| ІНДЗ: є | | Лекції <u>20</u> год. |
| Загальна кількість годин <u>72</u> | | Практичні <u>16</u> год. |
| Тижневих годин (для денної форми навчання): | | Самостійна робота <u>18</u> год. |
| аудиторних <u>2</u> | «Бакалавр» | Індивідуальна робота <u>18</u> год. |
| самостійної роботи <u>1</u> | | Форма контролю: <u>диф.залік</u> |
| індивідуальної роботи <u>1</u> | | <u>1 семестр</u> |

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Методика музичного виховання» є однією із найважливіших дисциплін у підготовці висококваліфікованого спеціаліста, професійно грамотного вчителя музики. Істотний внесок у підготовку майбутнього педагога-музиканта, здібного бути активним провідником тенденцій та прогресивних методів музичної педагогіки у загальноосвітній школі вносить курс методики музичного виховання.

Комплексом необхідних знань, вмінь та навичок, проведення музично-естетичної роботи у загальноосвітній школі студенти оволодівають на заняттях з методики музичного виховання.

Мета курсу методики музичного виховання – формування всебічно підготовленого спеціаліста для загальноосвітньої школи, здібного на високому рівні організувати та провести урочну, позакласну та позашкільну музично-естетичну роботу, розвинути у школярів почуття прекрасного у житті та мистецтві.

Завдання курсу:

- розвинути у студентів інтерес і любов до професії вчителя музики;
- забезпечити необхідною системою знань теорії та методики музичного виховання, формування вмінь та навичок ефективних методів музичного виховання учнів;

- вивчати нові досягнення культури та передовий, педагогічний досвід, впроваджувати кращий з них у навчально-виховний процес;
- набути навичок самоосвіти під час підготовки рефератів, аналізування репертуару, описування прослуханих уроків музики та інших творчих завдань.

знати:

- суть і зміст основних теоретичних понять та категорій музичного мистецтва;
- знати і володіти сучасними методами музичної педагогіки⁴
- психолого-педагогічні принципи музичного сприйняття, виконавства, творчості;
- методи педагогічних досліджень музичної культури;

вміти:

- пропагувати високохудожні зразки музичної культури;
- володіти методами організаторської роботи;
- вміти продемонструвати музичні твори (гра на інструментах, спів);
- здійснювати художньо-виховну функцію в школі;
- визначати жанрово-стильову приналежність музичних творів;
- володіти методами аналізу і синтезу узагальнення і конкретизації, фактилізації і припущення;
- володіти мовленнєвими навичками.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Теоретичні та історичні аспекти музичного виховання»

Тема 1. Методика музичного виховання у підготовці педагога-музиканта.

Зміст теми передбачає визначення поняття музичне мистецтво як одного із провідних засобів виховання. Зміст та основні особливості понять «методика», «музика», «виховання». Зв'язок методики музичного виховання з іншими нормативними та вибірковими дисциплінами, з педагогічною та асистентською практикою.

Тема 2. Професійні вимоги до викладання музичного мистецтва у загальноосвітній школі.

Зміст теми передбачає визначення суспільної значущості професії вчителя музики. Роль вчителя музики у вихованні школярів. Загальні вимоги щодо кваліфікованої підготовки вчителя музики.

Тема 3. Етапи і напрями музичного виховання.

Зміст теми передбачає визначення мети навчально-виховних та музичних закладів України. Типи шкіл. Рівні акредитації вищих навчальних закладів. Форми після вузівської освіти та їх завдання.

Тема 4. Історичні аспекти методики музичного виховання.

Зміст теми передбачає визначення ролі музично-просвітницької діяльності передової інтелігенції у дореволюційний період. Концепції застосування музики як засобу загальної й педагогічної освіти України. Внесок українських композиторів у розвиток музично-естетичного виховання.

Змістовий модуль 2. «Методичні та теоретичні аспекти музичного навчання та виховання учнів»

Тема 5. Методика розвитку музично-слухового і співочого виховання дітей.

Зміст теми передбачає визначення поняття музичний слух та його особливості. Розвиток мелодичного слуху. Ладове відчуття та його виховання. Вироблення навичок багатоголосого співу, поліфонічного співу, співу з нот.

Тема 6. Методика викладання предмета «Музика» у початковій школі.

Зміст теми передбачає визначення особливостей програм з музики для початкової школи. Онови методики музичного навчання і виховання молодших школярів. Структура здібностей молодших школярів до музичної діяльності. Методика музичного виховання учнів початкових класів.

Тема 7. Методика викладання предмета «Музика» у основній школі.

Зміст теми передбачає визначення основних програм з музики для основної школи. Методика викладання музичного виховання учнів 5-8 класів. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів. Художньо-педагогічне спілкування як метод керування музичним сприйманням школярів.

Тема 8. Методика роботи з дитячим хоровим колективом.

Зміст теми передбачає визначення поняття дитячого хорового колективу. Організація хору в загальноосвітній школі. Репертуар, як важливий фактор музично-естетичного виховання.

Тема 9. Досвід у галузі музичного виховання відомих педагогів-музикантів.

Зміст теми передбачає вивчення досвіду провідних педагогів-музикантів. Сутність педагогічної концепції Д.Б. Кабалевського. Опорні системи музичного виховання в Україні ХХ ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2.

| Назви змістових модулів | Кількість годин | | | | |
|---|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| | Усього | у тому числі | | | |
| | | Лек. | Практ. | Інд. | Сам. роб. |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| Змістовий модуль 1. Теоретичні та історичні аспекти музичного виховання. | | | | | |
| Тема 1. Методика музичного виховання у підготовці педагога-музиканта. | 8 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Тема 2. Професійні вимоги до викладання музичного мистецтва у загальноосвітній школі. | 8 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Тема 3. Етапи і напрями музичного виховання. | 7 | 2 | 1 | 2 | 2 |
| Тема 4. Історичні аспекти методики музичного виховання. | 7 | 2 | 1 | 2 | 2 |
| <i>Разом за змістовим модулем 1</i> | <i>30</i> | <i>8</i> | <i>6</i> | <i>8</i> | <i>8</i> |
| Змістовий модуль 2. Методичні та теоретичні аспекти музичного навчання та виховання учнів. | | | | | |
| Тема 5. Методика розвитку музично-слухового і співочого виховання дітей. | 8 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Тема 6. Методика викладання предмета «Музика» у початковій школі. | 8 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Тема 7. Методика викладання предмета «Музика» у основній школі. | 10 | 4 | 2 | 2 | 2 |
| Тема 8. Методика роботи з дитячим хоровим колективом. | 8 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Тема 9. Досвід у галузі музичного виховання відомих педагогів-музикантів. | 8 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| <i>Разом за змістовим модулем 3</i> | <i>42</i> | <i>12</i> | <i>10</i> | <i>10</i> | <i>10</i> |
| Усього годин | 72 | 20 | 16 | 18 | 18 |

5. Теми практичних занять

| № з/п | Тема | Кількість годин |
|-------|--|-----------------|
| 1 | <p style="text-align: center;">Методика музичного виховання у підготовці педагога-музиканта.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та завдання курсу «Методика музичного виховання» у системі підготовки вчителя музики. 2. Закономірності, принципи, педагогічні умови музичного навчання і виховання учнів. 3. Методи музичного навчання і виховання. | 2 |
| 2 | <p style="text-align: center;">Професійні вимоги до викладання музичного мистецтва у загальноосвітній школі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні вимоги щодо професійної підготовки вчителя музики. 2. Планування роботи як творчість учителя музики. 3. Структура уроку. | 2 |
| 3 | <p style="text-align: center;">Етапи і напрями музичного виховання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета навчально-виховних та музичних закладів України. Типи шкіл. 2. Рівні акредитації вищих навчальних закладів України. 3. Форми після вузівської освіти в Україні. | 1 |
| 4 | <p style="text-align: center;">Історичні аспекти методики музичного виховання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Музичне виховання в Європі минулих часів. 2. Музичне виховання в слов'янських державах. 3. Музичне виховання в Україні - Руси. 4. Опорні системи музичного виховання в Україні ХХ ст. 5. Спадкоємність і перехідність методично-педагогічної думки. | 1 |
| 5 | <p style="text-align: center;">Методика розвитку музично-слухового і співочого виховання дітей.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Музично-ритмічне виховання. 2. Вокально-хорове виконання як основа музичного виховання. 3. Дитячий голос і його становлення. 4. Вокально-хорові навички, їх набуття і розвиток. 5. Вокально-хорові вправи. | 2 |
| 6 | <p style="text-align: center;">Методика викладання предмета «Музика» у початковій школі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості програм з музики для початкової школи. 2. Основи методики музичного навчання і виховання молодших школярів. | 2 |

| | | |
|---|---|-----------|
| | 3. Методика викладання музичного виховання учнів початкових класів. | |
| 7 | Методика викладання предмета «Музика» у основній школі. 1. Особливості програм з музики для основної школи. 2. Методика викладання музичного виховання для учнів 5 -8 класів. 3. Художньо-педагогічне спілкування як метод керування музичним сприйманням школярів. | 2 |
| 8 | Методика роботи з дитячим хоровим колективом. 1. Організація хору в загальноосвітній школі. 2. Репертуар – важливий фактор музично-естетичного виховання. 3. Співацький голос – неоціненний дар. | 2 |
| 9 | Досвід у галузі музичного виховання відомих педагогів-музикантів. 1. Система музичного виховання провідних педагогів-музикантів 2. Досвід у галузі музичного виховання відомих вітчизняних музикантів-педагогів. | 2 |
| | Разом | 16 |

6. Самостійна робота

| № з/п | Тема | Кількість годин |
|-------|---|-----------------|
| 1 | Методика музичного виховання у підготовці педагога-музиканта. | 2 |
| 2 | Професійні вимоги до викладання музичного мистецтва у загальноосвітній школі. | 2 |
| 3 | Етапи і напрями музичного виховання. | 2 |
| 4 | Історичні аспекти методики музичного виховання. | 2 |
| 5 | Методика розвитку музично-слухового і співочого виховання дітей. | 2 |
| 6 | Методика викладання предмета «Музика» у початковій школі. | 2 |
| 7 | Методика викладання предмета «Музика» у основній школі. | 2 |
| 8 | Методика роботи з дитячим хоровим колективом. | 2 |
| 9 | Досвід у галузі музичного виховання відомих педагогів-музикантів. | 2 |
| | Разом | 18 |

6. Індивідуальні завдання

У процесі вивчення курсу «Методика музичного виховання» студент повинен написати реферат (мінімум 20 друкованих сторінок) на теми курсу, які не вивчаються на лекційних і практичних заняттях.

Теми індивідуальних завдань

1. Аналіз основних співацьких навичок і методика їх виховання.
2. Бесіди про музику на уроці.
3. Використання музичного фольклору у вихованні молодших школярів.
4. Виховання ладового почуття у молодших школярів.
5. Виховання музично-ритмічного почуття у молодших школярів.
6. Виховні і пізнавальні функції музики як виду мистецтва.
7. Вікові стадії розвитку дитячого голосу. Охорона дитячого голосу.
8. Дитяча опера в школі.
9. Засвоєння школярами молодших класів засобів музичної виразності у процесі слухання музики.
10. Засвоєння школярами молодших класів засобів музичної виразності у процесі виконавської діяльності.
11. Методика навчання молодших школярів нотній грамоті.
12. Методика проведення розспівок на уроках музики.
13. Методика проведення музичних ігор на уроках музики у початкових класах.
14. Методика роботи над темою «Природа в музиці», «Казка в музиці».
15. Методика розучування пісень з молодшими школярами.
16. Методика слухання музики у 5-8 класах.
17. Методичні основи взаємодії мистецтв на уроках музики.
18. Музичне виховання молодших школярів у позанавчальний час.
19. Музичне виховання підлітків у позанавчальний час.
20. Особливості музичного виховання першокласників.
21. Особливості музичного виховання школярів-підлітків.
22. Педагогічна спадщина українських композиторів М.Леонтовича, Я.Степового, К.Стеценка.
23. Педагогічні проблеми музично-естетичного виховання школярів у сучасних умовах.
24. Принципи наочності в музичному вихованні школярів.
25. Причини фальшивого співу дітей, методика їх виявлення і усунення.
26. Реалізація загально-дидактичних принципів на уроках музики.
27. Розвиток навичок багатоголосного співу у школярів.
28. Розвиток творчої активності молодших школярів на уроках музики.
29. Співацьке виховання школярів за методикою Д.Є.Огороднова.
30. Сприймання музики школярами як педагогічна проблема.
31. Сутність педагогічної концепції Д.Б.Кабалевського, її реалізація у шкільних програмах.
32. Суть і мета музичного виховання в загальноосвітній школі.

33. Урок музики в школі. Суть. Структура. Методи.
34. Хоровий спів, як вид виконавського мистецтва, як засіб музичного виховання школярів.
35. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів у 5-8 класах.
36. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів у молодших класах.

7. Методи навчання

Методи навчання, які використовуються під час вивчення дисципліни
«Методика музичного виховання»

- *інформаційно-рецептивний метод;*
- *репродуктивний метод;*
- *метод проблемного викладу;*
- *дослідницький метод.*

8. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Засоби діагностики успішності навчання – завдання для практичних занять, самостійної роботи, модульні контрольні роботи, індивідуальні завдання.

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- тематичні письмові самостійні роботи;
- підсумкове опитування студентів по тематиці змістового модуля.

У процесі оцінювання знань студентів враховується: осяг відомостей, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, закономірностями й принципами, змістова характеристика методів та методики, щодо використання теоретичних і практичних знань у майбутній практичній діяльності.

До критеріїв оцінювання знань відносимо: вчасність виконання завдань, самостійність, оригінальність мислення, відповідальність, уміння відстоювати свою думку, глибину засвоєння теоретичних знань, уміння структуровано викладати матеріал, використовувати наочність.

Модульна форма організації навчання передбачає поділення матеріалу дисципліни на навчальні модулі – самостійні логічно завершені розділи або блоки тем дисципліни з відповідною системою організації навчально-пізнавальної діяльності, інформаційно-методичного забезпечення,

діагностики та контролю навчального процесу. Чітке визначення дози навчального матеріалу, обсягу індивідуальних завдань, вимог до знань і вмінь, які студент має сформулювати та продемонструвати після завершення роботи над модулем, регламентація навчального процесу сприяють систематичній роботі студентів, планомірному засвоєнню матеріалу дисципліни «Методика музичного виховання».

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 3

| Поточний контроль (макс = 40 балів) | | | | | | | | | Модульний контроль (макс = 60 балів) | | | Загальна кількість балів |
|--|----|----|----------------|----------|----|----|----|----|---|-------|-------|--------------------------------|
| Модуль 1 | | | | Модуль 2 | | | | | Модуль 3 | | | |
| Зміст. модуль1 | | | Зміст. модуль1 | | | | | | ІНДЗ | МКР 1 | МКР 2 | |
| T1 | T2 | T3 | T4 | T5 | T6 | T7 | T8 | T9 | 10 | 30 | 30 | 100 |
| 3 | 3 | 3 | 4 | 3 | 3 | 4 | 3 | 4 | | | | |

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою |
|--|----------------|-------------------------------|
| | | для екзамену, диф. заліку |
| 90 – 100 | A | Відмінно |
| 82 – 89 | B | Добре |
| 75 - 81 | C | |
| 67 -74 | D | Задовільно |
| 60 - 66 | E | |
| 1 – 59 | Fx | Незадовільно |

Критерії оцінювання тем змістового модуля

| | | |
|--------------|----------------------|--|
| 2,5 - 3 бали | оцінка «відмінно» | Студент засвоїв навчальний матеріал згідно навчальної програми, володіє теоретичними знаннями у повному обсязі та передбаченими практичними навичками. Вміє застосовувати набуті знання на практиці, розв'язувати творчі завдання. |
| 3 – 4 бали | | |

| | | |
|------------------------|------------------------------|--|
| 1,5 – 2, 4 бали | оцінка «добре» | Студент засвоїв матеріал згідно програми, володіє теоретичними знаннями та практичним навичками, недостатньо вміє застосовувати набуті знання на практиці, творчий підхід до розв'язання завдань реалізується недостатньо. |
| 1- 2 бали | | |
| 0,5 - 1,4 бали | оцінка «задовільно» | Студент в основному оволодів матеріалом згідно програми, має основи теоретичних знань і володіє основними практичними навичками. |
| 0,5 – 0,9 балів | | |
| 0 – 0,4 – бали | оцінка «незадовільно» | Студент не володіє понятійним апаратом, знання поверхові, основні практичні навички відсутні. |

Критерії оцінювання індивідуального завдання

| | | |
|---------------------|------------------------------|--|
| 8 - 10 балів | оцінка «відмінно» | Повно і глибоко розкрита тема реферативного завдання, чітко і переконливо сформовані мета, завдання роботи, оформлення відповідає вимогам. |
| 5 – 7 балів | оцінка «добре» | Достатньо повно і глибоко розкрита тема реферативного завдання, чітко і переконливо сформовані мета, завдання роботи, оформлення відповідає вимогам. |
| 3– 4 бали | оцінка «задовільно» | Недостатньо розкрита тема реферативного завдання, недостатньо чітко сформульовані та розкриті мета та завдання роботи. |
| 0 – 2 бали | оцінка «незадовільно» | Не розкрита тема, невдало підібраний матеріал, немає чіткості у формулюванні мети, завдань роботи, оформлення не відповідає визначеним вимогам. |

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

| | | |
|----------------------|------------------------------|--|
| 22 - 30 балів | оцінка «відмінно» | Завдання виконано самостійно на основі нестандартних підходів причинно-наслідкового аналізу, прогнозування. |
| 13 – 21 бал | оцінка «добре» | Завдання виконано з використанням творчих рішень, нестандартних підходів, прогнозування. Однак, використовуються класичні підходи. |
| 4– 12 бали | оцінка «задовільно» | Завдання виконано з елементами творчого підходу, переважають відомі правила їх розв'язання. |
| 0 – 3 бали | оцінка «незадовільно» | Завдання не виконано, або зроблена спроба виконання без використання творчих підходів. |

9. Список джерел

Основна література

1. Абдуллин Э. Б. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе: пос. для учителя / Э. Б. Абдуллин. – М.: Просвещение, 1983. – 112с.
2. Апраксина О. А. Методика музыкального воспитания в школе: уч. пос. / О. А. Апраксина. – М.: Просвещение, 1983. – 224с.
3. Арчажникова Л. Г. Профессия – учитель музыки / Л. Г. Арчажникова. – М.: Просвещение, 1984. – 112с.
4. Ветлугіна Н. О. Музичний розвиток дитини / Н. О. Ветлугіна. – К.: Муз. Україна, 1978. – 256с.
5. Гадалова І. М. Методика викладання музики в початкових класах: навч. пос. / І. М. Гадалова. – К.: ІСДО, 1994. – 272с.
6. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі: метод. посібник. / О. О. Гумінська. – Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2003. – 104с.
7. Дмитриева Л. Г. Методика музыкального воспитания в школе: уч. пос. / Л. Дмитриева, Н. Черноиваненко – М.: Academ A, 1998. – 207с.
8. Кабалевський Д. Як розповідати дітям про музику? / Д. Кабалевський. – К.: Муз. Україна, 1981. – 320с.
9. Кабалевський Д. Про трьох китів та про інші цікаві речі / Д. Кабалевський. – К.: Веселка, 1980. – 167с.
10. Леонтович М. Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України / М. Д. Леонтович. – К.: Муз. Україна, 1989. – 136с.
11. Огороднов Д. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе / Д. Огороднов. – К.: Музична Україна, 1981. – 165с.
12. Програми та поурочні методичні розробки для загальноосвітніх шкіл. Музика: 1 - 4 класи / авт. кол.: О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервецький. – К.: Перун, 1996. – 128с.
13. Програми та поурочні методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл. Музика: 5 - 8 класи / авт. кол.: О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервецький. – К.: Перун, 1996. – 102с.
14. Раввінов О. Г. Методика хорового співу в школі / О. Г. Раввінов. – К.: Муз. Україна, 1971. – 124с.
15. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч. метод. пос. / О. Я. Ростовський. – К.: ІЗМН, 1997. – 248с.
16. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі: навч. метод. пос. 2-е вид. доп. / О. Я. Ростовський. – Тернопіль: навчальна книга. – Богдан, 2000. – 216с.
17. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі: навч. метод. пос. / О. Я. Ростовський. – Тернопіль: Богдан, 2001. – 272с.
18. Элементарное музыкальное воспитание по системе К. Орфа / ред.-сост. П. Баренбойм. – М.: сов. композитор, 1978. – 367с.

Додаткова література

1. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – 2 – е изд. / Б. В. Асафьев. – Л.: Музыка, 1973. – 144с.
2. Вивчення творчості М. Леонтовича у школі //Музика в школі. Вип. 2. - К., 1974. – 131с.
3. Вивчення творчості К. Стеценко в школі. // Музика в школі. Вип. 2. – К., 1984. – 113с.
4. Внесок українських композиторів у теорію і практику музично-естетичного виховання школярів. // Музика в школі. Вип. 8. – К., 1982. – 123с.
5. Медушевский В. В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки / В.В. Медушевский. – М.: Музыка, 1976. – 254с.
6. Музыка в 4-7 классах: метод. пос. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 173с.
7. Назайкинский Е. В. О психологии музыкального восприятия / Е.В. Назайкинский. – М. : Музыка, 1972. – 384с.
8. Падалка Г. Учитель, музыка, діти / Г.Падалка. – К. : Муз.Україна, 1982. – 144с.
9. Ростовський О. Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики: метод. реком. / О. Я.Ростовський. – К. : Освіта, 1991. – 48с.
10. Стулова Г. П. Хоровой класс: Теория и практика вокальной работы в детском хоре: уч.пос. / Г. П. Стулова. – М.: Просвещение, 1988. – 328с.
11. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей // Избранные труды: В 2-х т. Т.1. – М.: Педагогика, 1985. – 222с.
12. Халабузарь П., Попов В., Добровольская Н. Методика музыкального воспитания: уч. пос. / П.Халабузарь, В.Попов, Н.Добровольская. – М.: музыка, 1989. – 175с.
13. Хлебникова Л. О. Виховання музикою // Навчання і виховання шестирічних першокласників: / зб.ст. /упор. К.Прищепа. – К. : рад.школа, 1990. – С.155-168.
14. Холопова В.Н. Музыкальный ритм / В.Н. Холопова. – М.: Музыка, 1980. – 80с.
15. Холопова В. Н. Методика: научно-методический очерк / В.Н. Холопова. – М.: Музыка, 1984. – 88с.
16. Художня освіта і проблеми виховання молоді: / зб.наук. ст. – К.: ІЗМН, 1997. – 164с.
17. Целмс Е. Художественное переживание и его роль в процессе восприятия произведений искусства // Эстетические очерки. – Вып.5.- М.: Музыка, 1979. – С.175-194.
18. Шацкая В.Н. Музыкально - эстетическое воспитание детей и юношества /В.Н. Шацкая. – М.: Педагогика, 1975. – 197с.
19. Шингаров Г. С. Эмоции и чувства как формы отражения действительности / Г.С. Шингаров. – М.: Наука, 1971. – 223с.

20. Шип С. Детское музыкальное творчество в динамике становления личности // Проблемы музыкальной культуры: / сб. ст. вып.1. – К. : Муз.Україна, 1987. – С.102-119.
21. Якобсон П. М. Психология художественного восприятия / П.М. Якобсон. – М.: Искусство, 1964. – 88с.